

*П. Варшавський,
курсант,
Ю. Супрунчук,
доцент кафедри іноземних мов,
Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова*

УЧАСТЬ КУРСАНТІВ ЯК ПЕРЕКЛАДАЧІВ У МІСІЯХ, ЩО ОРГАНІЗОВАНІ КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ НАТО

Коли у країні йде війна – на її захист повинен стати кожен громадянин своєї країни. Кожен повинен докладати максимум зусиль, щоб наблизити перемогу. В цьому світі дуже важлива така річ як розвиток, адже для того щоб перемогти потрібно мати перевагу не тільки у кількості, а й у якості, тобто постійно розвивати технології, армію і внутрішню систему. Зараз на полі бою той, у кого є перевага в технологіях.

22 листопада 2018 року Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект №9037 про внесення змін до Конституції щодо курсу України на вступ у ЄС і НАТО [1]. Співпраця з країнами-союзниками в Україні вже запустила низку реформ, спрямованих на боротьбу з корупцією у секторі безпеки та оборони, а також впровадження найкращих практик держав-членів НАТО. Крім того, членство в Альянсі передбачає проведення спільних військових навчань з партнерами, розвиток військової техніки та технологій кібербезпеки, зміцнення логістичних можливостей та обмін розвідданими.

Головна мета цих навчань полягає в підвищенні військової готовності та зближенні зі стандартами альянсу. Проведення спільних тренувань дозволяє українським військовим покращити свої навички та набути нові знання, а також набути досвіду взаємодії з партнерами з НАТО. Це сприяє не лише зміцненню внутрішньої обороноздатності, а й є важливим інструментом для розвитку здатності українських військових до взаємодії з силами НАТО, що є важливим при протистоянні проти ворога. Крім того, участь у спільних навчаннях може відігравати ключову роль у підтримці реформ та модернізації українських військ згідно із стандартами та вимогами НАТО. Такий підхід сприяє не лише зміцненню безпеки країни, але й розвитку партнерських відносин з альянсом та іншими країнами-учасницями.

Варто підкреслити, що після 2014 року кількість міжнародних навчань, у яких беруть участь підрозділи Збройних Сил України, значно збільшилась. До вже відомих Rapid Trident, Sea Breeze та інших додалися нові: Об'єднані зусилля, Три мечі, Steadfast Jazz, Riverine, Combined Resolve, Saber Gurdian, Saber Junction, Fearless Guardian, Dynamic Front, Agile Spirit, Trojan Footprint, Platinum Eagle, Noble Partner, Iron Wolf, Warrior Watcher, Козацька булава, Кленова арка, Вікінг, Сільвер Сейбер, Дайв, Бриз [2].

З початком повномасштабної війни виникла потреба у розширенні і створенні нових навчальних програм для українських солдат. За словами генерал-майора Олексія Тарана, керівника Головного управління доктрин та підготовки Генштабу ЗСУ, у навчанні українських військовослужбовців за

кордоном беруть участь представники 34 країн. Ці країни-партнери допомагають у готуванні українських військових через спеціальні організаційні структури, такі як Група сприяння безпеці України (SAG-U), яку очолюють Сполучені Штати, і EUMAM. Основне завдання цих структур полягає у організації, координації та забезпеченні навчальних заходів у країнах-партнерах[3].

На шляху до вступу України в альянс є деякі завади, зокрема мовний бар'єр. Ця проблема виникає і при проведенні навчань, оскільки інструктори країн-союзників не володіють українською, тому для комунікації використовують міжнародну мову – англійську. Проте, й не кожен солдат знає англійську на рівні, достатньому для навчання в іноземній країні. Для вирішення цієї проблеми необхідно залучати перекладачів. Для цієї задачі не підійде пересічний цивільний перекладач, адже тут потрібно володіти військовим перекладом, щоб забезпечити комунікацію з колегами. Потрібно не тільки навички перекладу, а й розуміти термінологію, лексику, що означає та чи інша військова операція. Не кожен зможе правильно зрозуміти необхідну лексику та суть, яку намагається донести інструктор, адже коли у людини взагалі немає уявлення про військове життя - вона не розуміє про що йде мова.

Військові перекладачі користуються попитом, починаючи з початку 2014 року та, особливо, після початку повномасштабного вторгнення в Україну. З того часу наша країна плідно співпрацює з країнами НАТО, обмінюється військовим досвідом, технікою та технологіями. Взаємодія українських та закордонних військових потребує залучення військових перекладачів, як для письмових завдань, так і для усних перемовин. Спеціалістів з військового перекладу випускає кафедра у ВІКНУ. Це спеціалісти, які перекладають для військово-політичного керівництва країни.

У 2022 році понад 20 тисяч військових Збройних Сил України отримали підготовку у 17 союзницьких країнах. Частина з них – це фахівці зі спеціальними навичками, такі як сапери, медики, водолази, розвідники тощо. Інша частина складалася з солдат та штурмовиків. У 2023 році ця кількість зросла в чотири рази і становить близько 80 тисяч осіб. Загалом, з початку повномасштабної війни, понад 100 тисяч українських військових провели кілька тижнів за кордоном на військових базах країн НАТО, де вдосконалювали свої навички та ознайомлювалися з новою зброєю [4]. Враховуючи це, потреба у військових перекладачах значно зросла у зв'язку із збільшенням кількості навчань з країнами-союзниками, особливо після початку повномасштабного вторгнення, то штат дипломованих спеціалістів недостатній для виконання всіх завдань, що сьогодні поставлені. У цьому питанні важливу роль відіграють курсанти, що здобувають офіцерський чин. Протягом декількох років вони постійно навчаються, набувають та розвивають свої навички. Не є винятком і вивчення англійської мови. Згідно із затвердженою Дорожньою картою з удосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України на 2021-2025 роки[5], після випуску кожен повинен володіти англійською на рівні CMP-2 за стандартом НАТО STANAG 6001.

З метою вирішення проблеми недостатньої кількості військових перекладачів, курсанти, які під час навчання демонструють високий рівень володіння англійською, відправляються у відрядження як перекладачі у місіях, що організовані країнами-членами НАТО. Тобто під час навчання виконують бойове завдання закордоном. В цьому контексті вивчення англійської стає спеціальною задачею, адже спектр завдань різний. Як зазначив начальник Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗСУ генерал-майор Олексій Таран [3], нинішня система підготовки зосереджена на чотирьох основних пріоритетах:

- 1) базова загальновійськова підготовка рекрутів;
- 2) фахова підготовка на іноземні зразки озброєнь і військової техніки, а також підготовка спеціалістів дефіцитних спеціальностей (бойових медиків, саперів, снайперів, операторів протитанкових комплексів тощо);
- 3) багатостороння підготовка командирів, особливо молодшої ланки - командирів відділень, взводів, рот, а також інструкторів;
- 4) колективна підготовка підрозділів різних рівнів і штабів для ефективного управління ними.

Щоб виконувати завдання в цих напрямках перекладач повинен бути підготовлений. Безпосередньо під час відрядження, набуваються певні навички та цінний досвід. Можна виділити такі переваги виконання спеціальних завдань у ролі військового перекладача:

1) Практичний досвід використання мови у робочих мовленнєвих ситуаціях. Під час живого спілкування росте рівень володіння іноземною мовою, адже при спілкуванні з носіями мови йде практика говоріння, для якої треба мати відповідний словниковий запис, а також розвивається вміння вести бесіду в непростих робочих комунікативних ситуаціях.

2) Вивчення специфічної військової лексики. Перекладач також вивчає нову лексику та термінологію, адже не кожному слову є відповідник. Цим самим він і ознайомлюється з специфікою армій союзників.

3) Можливість вільної співпраці з колегами. Переклад формує майбутнього офіцера як спеціаліста, який вільно може спілкуватися з колегами без перекладача, що дозволяє чітко зрозуміти думку, яку хочуть донести, адже перекладач сприймає і доносить інформацію по-своєму, з можливою втратою контексту. Особливо це актуально, коли йде обмін секретною інформацією, у цьому випадку немає посередників, що підвищує таємність.

4) Можливість читати документацію мовою оригіналу. Особливо це актуально при роботі з іноземною технікою, адже інструкцій українською немає, тому треба чекати на її переклад. Вміння читати інструкції в оригіналі зекономить час та зменшить кількість неправильних трактувань. Також це актуально для штабних документів та статутів, щоб перейти на стандарти НАТО.

5) Розвиток методичних навичок. Для курсанта, як майбутнього командира, важливо розвиток методичних навичок. Під час тренування рекрутів чи навчання молодих офіцерів, вони пробують себе у ролі командирів, що навчають підлеглий особовий склад.

б) Збільшення кількості спеціалістів. Курсанти з набутими навичками і досвідом можуть уже під час проходження служби спілкуватися без бар'єрів. У Збройних Силах уже придуть підготовлені офіцери, що зможуть вивчити та впроваджувати стандарти НАТО.

Проте, недоліком для курсанта є те, що він повинен самостійно опрацювати матеріал, який пропустив під час відрядження.

Участь курсантів як перекладачів у місіях, що організовані країнами-союзниками піднімає престиж навчального закладу, адже саме за результатами здобувачів освіти розсуджують про заклад. Підвищується його рівень та дає можливість залучати курсантів до конференцій, наукової діяльності та інших навчань. Також це дає можливість коригувати навчальний процес, адже відбувається обмін досвідом не тільки між інструктором та курсантом, а й між курсантом та викладачем. Отримані знання на заняттях застосовуються на практиці, тому можна буде провести аналіз курсу вивчення мови, виділити на що звернути менше, а на що більше уваги, застосовуючи більш інноваційні методи.

В цьому контексті вивчення англійської мови має іншу ціль, а саме виконання бойового розпорядження у ролі перекладачів у місіях, організованих країнами-союзниками. Набуті досвід та навички формують офіцерів, які приходять у війська спеціалістами. Вони зможуть впроваджувати нові реформи та переходити на стандарти альянсу. Своєю діяльністю вони сприяють зближенню України та НАТО.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) від 03.09.2018. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/168096.html> (дата звернення: 01.03.2024).

2. 30 років міжнародної співпраці Збройних Сил України. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/11/30/30-rokiv-mizhnarodnoyi-spivpraczi-zbrojnyh-syl-ukrayiny/> (дата звернення: 01.03.2024).

3. Підготовка за кордоном: чого і як країни-партнери навчають десятки тисяч українців. URL: https://armyinform.com.ua/2024/01/05/pidgotovka-za-kordonom-chogo-i-yak-krayiny-partnery-navchayut-desyatky-tysyach-ukrayincziv/?fbclid=IwAR1cBU338fKXIl5J3d4APfvX_NqOMzRh7jZ9gboFnbckll1MKgCzU4IVGYo (дата звернення: 01.03.2024).

4. Армія зразка НАТО: де українські воїни навчаються за кордоном. URL: <https://espresso.tv/armiya-zrazka-nato-skilki-yak-i-de-ukrainski-voini-navchayutsya-za-kordonom> (дата звернення: 01.03.2024).

5. Дорожня карта з удосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України на 2021-2025 роки від 01.03.2021. URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf (дата звернення: 01.03.2024).